

Székely István előadás

2017.02.18., Magyar Antropozófiai Társaság

Szentháromság

Átnézetlen változat! Kérlek, senkinek ne add oda!

Jó napot, szervusztok. Tkp. olyan kis körben vagyunk, hogy majdnem mindenkit be tudnék mutatni egymásnak. Amit el szeretnék mondani, az – egy kis bevezető után – a szociális életünkre vonatkozik általánosan. Két részből szándékozom fölépíteni ezt a dolgot, két talán elég különböző hangulatú részből. Hogy a kettő között tartsunk-e szünetet, azt meg fogom kérdezni.

Az első részben szeretnék egy képet mutatni, ami nem egy kis kép, inkább imaginációnak nevezném, ez a szentháromság imaginációja. Mindezt a szociális együttlét szempontjából, ahogy ez az egész történik. És szeretném fölvezetni – most egy nagyon nagy kifejezést mondom – az emberi élet értelmét, az ember útját, ésatöbbi, ésatöbbi. Erre normális ember nem vállalkozik önmagában – én sem vállalkoznék rá, de itt van ez a kis könyv, amiből én merítek: ez nem újságpapír, ez a biblia. És ehhez természetesen tartozik egy isteni pedagógia is. Ezen a témán nagyon vázlatosan, nagyon nagy vonásokkal szeretnék végigmenni ebben az első részben. Tkp. csak összeolvasom azt, ami itt le van írva. A második részben pedig egyre inkább szeretnék megfelelni annak a feladatnak, amit a cím – harc az emberi lélekért – ír elő számomra. És ezt abban a reményben tenném, hogy amennyiben az első részben valamelyest meg tudunk pillantani egy utat, akkor már el tudjuk magunkat helyezni ezen az úton, és meg tudjuk nézni, hogy tkp. hol is tartunk: egyenesen megyünk, vagy görbén; előre, vagy hátra. Másképpen mondva, hogy milyen kísértésekkel találkozunk ezen az úton talán éppen a jelen időszakban, ami egy nagyon különös időszak, és hogy milyen mozdulattal tudunk a kísértések, a kísértők elől kitérni anélkül, hogy az eredeti irányt szem elől vesztenénk.

Azzal kezdeném, arccal e cím felé, hogy „harc az emberi lélekért”, hogy ha körülnézünk mostanában a világban – nem szeretnék olyan sokáig ebbe belemenni –, muszáj megjegyezni, hogy nem sok jót találunk. Tehát hogyha arról beszélünk, hogy az értelem vonalán valamit tenni látni, akkor a jelek – mert csak jeleket látunk –, akkor azt látjuk, hogy nem egészen ebben az irányban történnek a dolgok a világban. nem akarok nagyon messzi eseményekre utalni; nem olyan messze dülő háborúkról is lehetne beszélni, amiről Korcsog Balázs írt az újságjában egy nagyon nagyszerű rátekintést szellemtudományi szempontból. De beszélhetnék az amerikai elnökválasztásról, a német elnökválasztásról, kancellárválasztásról ugyanis. Éppen beszéltük a Péterrel, hogy egy olyan világot élünk, ahol egy olyan jelölről beszélünk, aki arra büszke, hogy nincs érettségije ... és hát nem is akárhonnan jön. Szóval, nem nagyon az értelem fele törekszünk, mint hogyha így tűnne. Brexit – és az összes többi, ezt hadd ne mondjam, amelyek tkp. nem vezetnek sehova. És ráadásul nagyon megterhelik az emberi tudatot, mert aki ezekkel foglalkozni akar komolyan, hát annak bizony rendesen alá kell merülnie

Hogy egy kicsit szorosabbra vonjam a kört, nálunk sem mennek túl jól a dolgok, értem ez alatt a mi kis társaságunkat. Hogy idézzek valakit, évek óta nem nagyon éreztünk rózsasillatot az összejöveleteken. És valahogy úgy tűnik, hogy ez az értelmetlenség, amit, mint jeleket olvasni tudunk a világban, ezek behatolnak a mi falaink közé is. Tehát nem az történik, hogy ez a társaság árasztja magából a szellem erejét – hogy hogy szavakkal fejezzem ki magam –, hanem inkább mintha fordítva történne. Évek óta ugyanazokkal a problémákkal küzdünk, melyek ugyanolyan szemléletmóddal szűrődnek be hozzánk, ahogy nem lenne szabad: ilyen a gazdasági helyzetünk, csak hogy példát említsek. És ilyen az a nagyon furcsa élet,

amire természetesen rossz válaszokat adunk, hogy elindult egy háttérbeszélgetés, de inkább pletyka-életnek mondanám, amire egy nagyon rossz világi választ próbálunk adni, az adminisztrációnkat növeljük. És ez majdnemhogy egy szinten van, abból fakad, hogy nem hiszünk egymás szavának voltaképpen. Persze az írásbeliségnek se hiszünk. Nem csak mi vagyunk ebben a helyzetben. Vigyázó szemeink általában Dornach-on vannak, onnan se kapunk olyan inspirációkat, melyek maradandóak lennének, vagy melyek kimozdítanának ebből a helyzetből. Ők is ugyanebben a helyzetben vannak, nem vagyunk egyedül – ez legalább bajtársiasságra okot adna.

Ezt az egészet úgy foglalnám össze, hogy amit mi nagyon érzünk a vállunkon, az az, hogy úgy tűnik, nincsenek köztünk a nagyok, akik megmondanák, hogy kit kéne tenni. Vagy nem halljuk meg őket, ez is lehetséges. És ezt azért is mondom így, mert szeretnék arról beszélni, még tkp. a bevezető részben, egy kicsit följebb menvén, hogy mi történik akkor, amikor itt vannak a nagyok. És ehhez én egy példát választottam, Johann Sebastian Bachot. Szándékosan nem Jézust választottam, János evangélistát, R. Steinert. Az analógia szerintem világosan érthető lesz, ha elsőre meglepőnek is tűnik. Ugyanis amikor itt van egy ilyen nagy, aki valami újat letesz az asztalra, alkot egy területen – talán különösnek hangzik ez a megállapítás, amit most én tenni szeretnék –, akkor ez nem elsősorban arra a területre vonatkozik, ahol az alkotás maga megjelenik, hanem a szociális szférában jelenik meg. Ezt a következőképpen értem. Azért jó tkp. Bachról beszélni, mert ő már elég alaposan dokumentálva van, az életét és a körülményeit ismerjük. Bach egy hatalmas zenei újítást, inspirációt testesített meg, amit előtte más soha senki. Természetesen – és ezt is jól tudjuk – sokan nem tudták az ő muzsikáját befogadni, megérteni. Voltak, akik különböző lényektől tartozónak érezték, hallották az ő muzsikáját. Ugyanakkor vele egy időben mégiscsak megjelentek azok az értő zenehallgatók – hogy mennyire érték, vagy mennyire nem, ezt nem tudjuk elmondani –, akik vele egyidejűleg azt, amit ő a saját individuumán keresztül megjelentet saját inspirációjából, ezt érteni, hallani, támogatni tudták. És ez egy olyan jelenség – és én az egyidőben-t húznám alá –, amire muszáj fölfigyelni, mert ez az egyidejűség, ez azt is jelenti, hogy erre nem lehetett fölkészülni előre. Ez az inspiráció, ami Bachon keresztül a világba áradt, ezt tkp. azt mondhatánk, hogy felkészületlenül érte az embereket. Nem lehetett iskolákat indítani mondjuk 1660-ban, hogy hamarosan jön egy Bach, és azt már így kell hallani – ez egyidejűleg történt. És ahogy ez az inspiráció szétterjedt – és ma már látjuk, hogy ez egy elég maradandó inspiráció volt, amely Bach muzsikájában megjelent – ez az egyidejűség, ez azt is jelenti – hadd mondjam ezt a kifejezést – hogy ez egy támogatott inspiráció. Egyelőre csak annyit hadd mondjak, hogy felülről támogatott inspiráció volt. Ellenpéldát nem nagyon tudunk mondani, de ennek nem az az oka, hogy nincsenek ellenpéldák, mindannyian ismerjük a meg nem értett művészeket. A meg nem értett művész teljesen mindegy, hogy mit csinál, az a szociális szféra nem tud körülötte megteremtődni, mert nincs támogatva. A szociális szférát nem a művész hozza létre. Azt hiszem, ennyit ebből lehet azért látni. Amikor erről a szociális szféráról beszélünk, akkor, bár egyes emberekhez kapcsoljuk őket – hol, mikor, merre, bár mondjuk a reneszánszt nem nagyon tudjuk egyetlen emberhez kapcsolni –, de ez a szociális szféra az, ahol tkp. ez az alkotás gyökeret tud verni, meg tud jelenni. És hogyha nincs szociális szféra – és ezt sajnos elég nehéz is kimondani –, akkor fogalmunk se lenne, hogy ki az a Johann Sebastian Bach, vagy ki az a Rudolf Steiner. Ez nem jelenti azt, hogy teljes egészében értjük, látjuk, be tudjuk fogadni ezeket az inspirációkat, vagy tanításokat, de hogy valami érződik belőle, ami élő, tehát alkalmas arra, hogy megszólítsa a szociális szférát egyáltalán, az biztos. Hát r. Steinernél ezt nem kell különösebben hangsúlyoznom. Nem tudom megmondani, hogy mennyire értjük. még nagyon nem, inkább ezt mondanám. De ez nem róla szól, hanem rólunk.

Megpróbálhatjuk megközelíteni kicsit más oldalról ezt a témát. Ez a „szöveggyűjtemény” a teremtetéstörténettel kezdődik. Nem ez az egyetlen teremtetéstörténet, nem kell mondanom. Gyakorlatilag minden tisztességes tradíció teremtetéstörténettel kezdődik, nemcsak az, amit mi kereszténynek nevezünk. Ez egy hatalmas inspiráció. És ezek a teremtetéstörténetek mind tudnak arról a lényről, aki a

teremtéstörténet mögött áll – nevezzük ezt Brahmannak, Allahnak, , vagy, ahogy mi, Istennek később Jehovának, Jáninak nevezzük. Ez egy hatalmas inspiráció, és, bár különböző neveken nevezik ezt a lényt, van egy kifejezés, amivel mindegyik tradíció illeti, és ez pedig az, hogy az örökkévaló. Ezt minden vonatkozásban halljuk. Ez mutatja, hogy milyen meglátás kell ezekhez a teremtéstörténetekhez, vagy milyen hatalmas gondolat. Ugyanis az, hogy örökkévaló, azt a hétköznapi tudat, vagy azt is mondhatnám, hogy a testhez kapcsolódó tudat, a mi tudatunk valóságosan nem tudja meglátni, érzékelni. Voltaképpen gondolni sem tudja. Ideig-óráig talál képzeteket, melyek természetesen tévképzetek lehetnek csak. Tehát az a lény, aki a teremtéstörténetben mozdul, megszólal, az az örökkévaló. Egy kicsit később talán erre vissza fogok térni, hátha kicsit tovább tudjuk boncolni. A másik lény, aki csatlakozik ehhez a teremtéstörténethez, a teremtető Szó lény. Érdekes módon ez a 3. sorban jelenik csak meg a mi teremtéstörténetünkben. Majd talán visszatérünk arra, hogy miért. Mindjárt a 3. sorban megjelenik, talán ez sincs túl későn. Mi ezt a sort így ismerjük:

És monda Isten, legyen világosság, és lőn világosság. (1 Móz 1,3)

Nem a „legyen”-ben – ezt éppen nemrég derítettük ki egy csoportmunkában – nem a „legyen”-ben jelenik meg ez a beszélt szó, ez a visszfénye tulajdonképpen, hanem abban jelenik meg a teremtető Szó, hogy Isten szava, azaz mondva van. És hogy kinek van mondva, ott még egyedül csak Isten van, nevezik ezt ősmonológának is. De voltaképpen ketten vannak: a Szó-lény, a teremtető Szó lény is ott van. és ez egy olyan összekapcsolódás, ami azóta is tart, és nem szűnt meg azóta sem voltaképpen. Érdekességgel – mert itt van Ádám – hadd említsem, hogy ez eredeti héber nyelvben ezt, hogy „legyen világosság” és „lőn világosság”, a „legyen” és a „lőn” ugyanaz a kifejezés szó szerint, ezt éppen kedden kutatta ki Ádám. . és ez nem véletlen, hogy ez egy szó. Ezen lények összekapcsolódása annyira erős, hogy ha tovább nézzük ezt a történetet – és most egy nagyot ugrunk a János-evangélium prologájába –, hogy ott meg kell állnunk, és tulajdonképpen meg kell döbbernünk.. Úgy kezdődik, a János-evangélium, hogy

Kezdetben vala a Logosz, és a Logosz Istennél vala, és isten vala a Logosz. Minden Őáltala lett ... (Jn 1,1)

A megdöbbenést az okozza, és az kell, hogy okozza az olvasónak, hogy ez a „minden Őáltala lett” az első két sor után, hogy „Kezdetben vala a Logosz, a Logosz istennél vala, és isten vala a Logosz”, hogy nem tudjuk pontosan, hogy kiről van szó. . Nem tudjuk megszemélyesíteni. Nem tudjuk, hogy istenről van-e szó, vagy a Logosz-lényről van szó. És eddig helyes is a dolog, mert nem erről vagy arról van szó – és ilyen sosincs tkp. – a későbbiekben majd erről lesz szó –, hanem azt kell mondani, hogy itt egy olyan együttműködésről van szó, ami szavakkal nehezen leírható, olyan együttállásról van szó, hogy egybe’ vannak, már ketten, és mégis külön-külön megszólíthatók. Ami azt is jelenti a későbbiekre vonatkozóan, hogy aki az egyiket megismeri, az a másikat is megismeri. Mert egyik nincs a másik nélkül. A teremtető szót nagyon sok néven ismerjük. Az Ótestamentumban isten beszédeként történik, merthogy mondva van, a János-evangélium elején Logoszként, mert az Ige, az Logosz, itt a (gör) *λόγος* kifejezés van, erre ügyelni kell. Majd megjelenik szentlélek ígéretként, vagy Vigasztaló ígéretként az evangélium végén. De figyeljünk arra, hogy ezek nem időbeli dolgok, mert ami a végén ígérve van az evangéliumban, az tkp. az evangéliumok elején is megjelenik, mert a Jordán-keresztelőnél élénk áll tkp. a szentháromság, vagy az Atya beszédeként, vagy János evangélista hallja, vagy galamb képében száll le a Szent Szellem egészen pontosan. Ezek nem időbeli események, ezt akarom mondani. Ami a végén ígérve van, azzal kezdünk, már a Jordán-keresztelőnél megjelenik a maga hármasságában. És ez a hármasság, ahogy kiegészül, ez is egy nagyon lényeges történés, a mi szempontunkból talán ez a legfontosabb. Ez a harmadik lény, aki ide becsatlakozik a golgotai történések mentén, az a Fiú. A Fiú, akiről a tanítás szól, aki minden emberben Megjelenik. Belül, nem kívül. Ezt jelenti az *elközelített a Mennyeknek Országába* (Mt 3,2) is, és minden ember számára tapasztalhatóvá teszi belülről a Logoszt, a Szent Szellemet vagy egyáltalán azt kell mondanom,

hogy a szellemi világot. Ebből a három együttállásból alakul ki tkp. egy olyan – most azt mondanám magyarul – közösség, melyek egymás nélkül nem ugyanaz, ill. ezt nem lehet mondani, hogy nincs, de nincs.

Kérdés: – Az Ótestamentum kezdetét felolvasnád?

Sz. I.: – Persze. Nem véletlenül nem olvastam föl, mert itt annyi kérdés merül föl, amit szerettem volna átugrani, de fölolvastam. Akik egyébként ennek a részletei más módon is foglalkoztatnak, annak nagyon ajánlom *A Golgotai teremtéstörténet titkai* c. könyvet, amiből még nagyon sok minden kiderül ezekre az első szavakra, ill. ahogy Steiner nevezi, és nem véletlenül nevezi így, igékre vonatkozóan, mert igének nevezi egyenesen.

Kezdetben teremté Isten az eget és Földet. A Föld pedig kietlen és pusztá vala és sötöttség vala a mélység szíjén, és az isten lelke lebeg vala a vizek felett. És monda Isten: Legyen világosság és lőn világosság.

Azért vagyok bajban ezzel a felolvasással, mert az eredeti szöveg nem egészen így van, és ez egy csomó újabb problémát vet föl. Mert amit mi ismerünk, hogy „Kezdetben teremté Isten az eget és a Földet”, hát ez nagyon nem így van, erre majd szeretnék visszatérni, mert akkor nem lenne lehetséges az, hogy majd a 8. ill. 10. versben „a mennyezetet nevezé égnek”, annak az égnek, amit megteremtett, és a szárazat pedig Földnek, amit már az első sorban megteremt. Itt van egy további nagy titok, amit csak fokoz az, hogy amit Károli úgy fogalmaz, vagy úgy fordít, hogy „kietlen és pusztá vala”, az az első görög fordításoknál még egyáltalán nem így van, hanem „láthatatlan és üres”. Erről is lehet a Golgotai teremtéstörténet titkaiban olvasni. Szeretnék ezekről egy picit később visszatérni ezekre a problémákra, mert ezek nem esnek olyan távol a mi problémáinktól. A pedagógiáról szeretnék mesélni, ami áthúzódik az Ótestamentumon és az Újtestamentumon keresztül egészen mihozzánk. Ennek a teremtéstörténetnek, mindazokkal a kiegészítésekkel, amit a Szentháromságnál elmondtam, ha az ember jól meggondolja, és tulajdonképpen a Fiú lényét valamelyest megérti, hogy itt minden ember számára eljön. Egyébként csak kiegészítésképpen, hogy ugye ez a János-evangélium XIV. versében jön elő ez a Fiú, ami mindjárt a Teremtővel való új viszonyt is jelzi, mert ott nevezi először Atyának az Atyát. Mert ez egy emberi viszony. És ez nem véletlen. Tehát hogy ennek a teremtéstörténetnek, amiben az ember ugye még a „mi képünkre és hasonlatosságunkra” szerepel, hát, hát ezt, azt hiszem, nem nyitok nagy vitát azzal, hogyha azt mondom, hogy itt még nem nagyon tartunk. Csak az lehet az Isten célja, és más célja ne nagyon lehet, hogy az ember a teremtő Szó, vagy a Szellem „birtokába” jusson, és használni tudja a Szellem Szavát, ami megintcsak beszédből van. Erre utalnak majd később az Újtestamentumban az evangéliumok sorai, amikor arról van szó, hogy megszületett a Megváltó, akinek egy másik neve is van, hogyha valakit érdekel, a Lukács-evangéliumban a II. fejezetben, éppen Jézus születésénél van egy másik jelző is: nemcsak megváltó, hanem megtartó. . Azaz megtartsa az embert a teremtett Szó világában, mert tkp. akkor tud csak hasonmás lenni, vagy ugyanaz. És ez az ugyanaz, ez az a viszony, amiről az előbb beszéltem, ami egyben-levés, de mégsem ugyanaz. Hogyha ezt valaki nem nagyon érti meg, hogy hogy tud ilyen egyben-levés lenni, akkor tkp. az egész evangéliummal nem tud mit csinálni, mert mit csinál azzal a sorral, csak példának, hogy a Logosz hússá lett? Ez azt „jelenti” emberi nyelven, hogy Logosz nincs, van egy ... van hús. Ez nem így van. Ez így van a kémiában, ugye, hogy összekeverünk kettőt, és lesz belőle valami, és ezt nem véletlenül mondom, tehát így van a szervetlen világban. De hogy egy steineri hasonlatot mondjak, a farkas akármeddig eszik bárányt, nem lesz belőle bárány.. szóval a pedagógiára visszatérve. Választottam egy képet, amiről szeretnék mesélni. Ez a kőszikla képe. Ezt nem egészen önkényesen választottam, ezt Steiner több helyen használja a mózesi történetben a kőszikla képét. Pl. a Krisztus és az emberi lélek c. műben. Ezt nem tudom, hogy hányan olvasták, ez nem annyira hozzáférhető talán. Nem jelent meg, a Kellner Ági fordította és nagyon szerette ezt a művet. A Krisztus és az emberi lélek. A történet tkp. nagyon egyszerű. Vándorolnak a pusztában, tehát arról a mindösszesen 40 évről van szó, arról az időszakról, vándorolnak a pusztában. Mózes vezeti a népet. És a nép elégedetlen, zúgolódik, merthogy nincs víz. És Mózes ekkor

mit tud tenni? – gondolnánk a mai fejünkkel. Hát fölmege a hegyre. Mert a pusztában rögtön lett hegy, meg tudta, hogy hova kell mennie, és az Úrral beszélt. Beszédről van szó ismét. És az Úr azt mondja, hogy vedd a te pálcádat, üss a kősziklára, ésatöbbi, ésatöbbi, és Mózes egyben állva az Úr szavával, ezt cselekszi, és víz fakad a kősziklából. Eltelik körülbelül 20 év. ne menjünk bele ebbe a számmisztikába: hogyha valaki ezt a történetet végignézi ezt az egész 40 évet, akkor ez körülbelül ki fog jönni. De nem nagy idő jön, és a helyzet megismétlődni látszik: a nép éhes. Még mindig ott vannak a pusztában – ezt magyarul, tehát hogyha ezt az ember megnézi a földrajzban, akkor látja, hogy ez szinte lehetetlenség, három napig lehet ott lenni – ők 40 évig voltak – ez a történetnek a szintjére is jellemző. Tehát ugyanez történik látszólag. Hogy Mózes mekkora alakja ennek a történetnek, az onnan derül ki, hogy Mózes mit tenne? Mit tenne a mai ember? Hát megint rávágta a kősziklára. Mózes nem ezt teszi. Mózes tudja, hogy semmi nincs magától. És abban a világban, amelyről az előbb beszéltünk a Szentháromság tükrében ott minden egy. Tehát azt tudja, hogy neki ismét – és nincs „ismét” – föl kell mennie a hegyre, ismét – és nincs „ismét” az Úrral kell beszélnie, és fölmege a hegyre, Mózes és Áron, most mindegy, lényegtelen. És az Úr – nagy meglepetés – mást mond. Nem azt mondja, hogy üss a kősziklára, hanem azt mondja, hogy szólj neki. Már megint a beszédről van szó. Már arról is egyébként, hogy Mózes fölmege. Semmi nem mechanisztikus, hadd mondjam így, semmi nem mechanika, sem Mózesnél, sem az úrnál. Ha az Úr ugyanazt mondaná, akkor nem volna élő. Az egész egy élő tapasztalás, amiről szó van. Ez most hatalmas kép, amit ráadásul Mózes leír. Tehát szólni kell a kősziklának. És itt történik a „baleset”, vagy nem tudom, hogy mondjam: hogy Mózes, aki beszél az Úrral, nem szól a kősziklának, hanem ráüt ismét. ismét a mechanikus, a tudományosan bizonyítottat teszi. És ezért kapja azt a büntetést, hogy nem vezetheti be népét, ill. nem juthat be az ígéret földjére, mert nem hitt a Szónak.

Én ezt a képet szeretném kiegészíteni, mert nagyon kínálkozik az alkalom. Ugyanis ez a kőszikla fölmerül az Újtestamentumban, és nem véletlenül nagy félreértéseknek a szülője, ez a kép. És ez az egész helyzetre rányomja a bélyegét. Ugyanis ez a Máté 16. fejezetében fordul elő, ez a kőszikla, mint kifejezés. Ugye eddig arról volt szó, hogy ez a kőszikla a pusztában van vándorlás közben jelenik meg, ahol mindig van kőszikla, és mindig van hegy, ahova lehet menni, ne is folytassuk ezt nagyon tovább. És itt a következőképpen jelenik meg a Máté 16. fejezetében. Jézust sokan elhagyják. Ez a kép mind a négy evangéliumban megjelenik, utána lehet olvasni, hasonló címük van, *Péter vallástétele és a kulcsok*, vagy *Péter vallástétele*, de mind a négy evangélium említi. Tehát az a kérdés hangzik el, hogy *Ti kinek mondotok engem?* Amire Péternek van egy remek válasza. De hát ez a válasz nem remek, hanem igaz. Hogy *Te vagy a Krisztus, az élő istennek Fia*. Amire az a válasz, hogy *Boldog vagy Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg néked, hanem az én mennyei Atyám.* (Mt 16,17) Ami itt azért nagy jelentőségű, mert itt megint az atya szavára, a kettőre, amiről az elején is beszéltünk, erre történik hivatkozás, ezt hallja meg Péter tkp., tehát azt is mondhatnám, nem kigondolta, hanem ezt meghallotta, és ennek rögtön ott van a tanúja, aki ezt mondja neki. Hogy Boldog vagy te, mert ez mondta meg néked. A teljes együttállást lehet itt megint látni. És a félreértés itt történik. Talán először, talán nem először az emberi szóval, és a részünkről is, ugyanis ez az a kép és jelenet, am így jelenik meg a köztudatban, hogy ugye Péter az egyháznak az alapító letéteményese, merthogy itt rá van bízva, merthogy azt mondja neki: *ezen a kősziklán építem fel az én anyaszentegyházamat* (Mt 16,18). Ami egészen egyszerűen lehetetlenség. Sok ok miatt lehetetlenség. Az egyik oka ennek talán az, nagyon profánul, hogy ... maga a stílus. Tehát hogyha figyelmesen nézzük az evangéliumokat, senkire, senki emberfiára ilyen hatalom rábízva, még Jánosra sem, a szeretett tanítványra sem, senkire. Senki földi emberre nincs. Hát és éppen Péterre, aki csetlik-botlik egészen végig, hát mielőtt a kakas háromszor megszólal, elárulja, ésatöbbi. Még az evangéliumok végén is csetlik-botlik, a János-evangélium vége, *Ha akarom, hogy ez megmaradjon, a míg eljövök, mi közöttök bocsátom* (Jn 21,23), stb. tehát hogy vele mindig baj van. Baj van a tó partján, amikor a többiek kieveznek, ez kivetí magát, és elkezd úszni – rengeteg baj van ezzel a Péterrel. De itt azért azt muszáj hozzátenni – és ezt nem én találtam ki: Steiner mindig felhívja a figyelmet arra, az evangéliumokkal kapcsolatban, hogy itt szó szerint kell venni az evangéliumokat. És nem is azt

mondja az evangélium, hogy *rád építem*, hanem hogy *erre a kősziklára*, azaz arra a megismerésre építem, amiből te most megszólaltál az Úr szavára, amit te most mondtál. Mindig a beszédéről van szó. Tehát nem „rád”, hanem „erre a kősziklára”. Innen egy borzasztó nagy félreértés indul el. Ennek a következményeit jól lehet látni – erre is szeretnék majd visszatérni a második részben. És aztán a Pál apostol leveleiben találkozunk ismét ezzel a kősziklával abban a képben, amikor Pál apostol azt írja, hogy *És mindnyájan egy lelki italt ittak, mert ittak a lelki kősziklából, a mely követi vala őket*, – utal a mózesi történetre – *e kőszikla pedig a Krisztus volt (1. Korintus 10,4)*. Amivel azt szeretném csak mondani, hogy az időtlenségére, és az emberi tudat változásait ez a sor teljesen leírja, mert hiszen akkor egyrésztől hol volt még ugye Krisztus? Mondhatnánk, ha történetileg kutatjuk. Másrésztől mondhatjuk azt is, és ez a helyes, hogy ahogy ez a hármas együttállás van, amit mi Szentháromság képpel tisztelünk, nevezünk, a Pál nem tud másképp nézni, csak ezen a hármon keresztül tehát világosan látja a Krisztus-lényt időtlen idők óta. Ezt is egyébként rengeteg idézettel alá lehetne támasztani, vagy lehetne példázni. Tehát azt szeretném mondani csak, hogy amik itt történetek le vannak írva és még sok ilyen történetet lehetne mondani, ezek végig arról szólnak, pedagógiájuk arról szól, hogy az ember hogy tud *megmaradni*. *Nem azért jöttem, hogy kárhoztassam a világot, hanem hogy megtartsam (Jn 12,47)* – aminek megintcsak óriási jelentősége van. Különösen ebben a mai világban. És itt talán még annyit visszamennék itt a kősziklára, hogy végig hivatkoztam a teremtő Szóra, a Beszédre. A második jelenetnél ugye, amikor a kőszikla van, akkor elhangzik egy párbeszéd az Úr és Mózes között. amit az Úr mond, az törvény. Azt értem ez alatt, hogy ez nem egy fecsegés Mózes és az Úr között, hogy „mert nem hiszel, azért nem mehetsz be”, . Ez törvénné válik. Ez annyira törvénné válik a mai ember számára, aki a Fiú lénye által ezt nem kívülről kell, hogy hallja, hogy az ember maga mond ítéletet maga felett. Ezért van az egyrésztől, hogy *nem azért jöttem, hogy kárhoztassam a világot*, az maga megítéli önmagát. Van egy nagyon fontos rész, nincs külön címe. a Máté-evangéliumban 16-szor fordul elő a megbotráncozások. Úgy ismerjük: *Jobb néked, hogyha a fél karod elvész, mintha a teljes tested a Gyehennára*, vagy nem tudom, hova kerül („*És ha a te szemed botráncoztat meg téged, vágd ki azt és vedd el magadtól; jobb néked félszemmel bemenned az életre, hogynem két szemmel vettetned a gyehenna tűzébe*” – Mt 18,9). De ez azt jelenti, hogy egy személy a megbotráncozó és a megbotráncoztató, és mindez az emberen belül van. Ezt a Fiú lénye teszi És innentől kezdve az ember, aki nem hisz a Szónak, a Szellemnek, Logosznak bármilyen néven a megismerés szerint illetjük, saját maga ítéli meg magát nem kívülről kell, hogy hallja. Ez az Úr szava, ez törvény, amit Mózesnek mond. Aki nem ízé, az nem mehet be a mennyek országába – bárhogy kifejezhetjük, ugyanarról van szó, ez törvény. Szellemi törvény, ez a hierarchiák törvénye egész egyszerűen. nem egy kis évődő fecsegés, hogy nahát rosszat tettél, hát most. Nem, e nélkül soha nem juthat be. Még Mózesről beszélünk, akinek egy ilyen hatalmas intuíciója volt. Az Úrral beszélt, ésatöbbi, ésatöbbi, hát nem akárkiről van itt tulajdonképpen szó. Ennyit szerettem volna körülbelül elmondani a szellemi háttérrel, vagy az emberi élet értelméről, útjáról, amelyben persze sokan érezzük úgy, hogy magunkra vagyunk hagyva. És akkor most lenne az a kérdésem – nem tudom, hogy mennyi ideje beszélek –, hogy tartsunk-e egy kis szünetet, vagy ne? Tartsunk, jó, köszönöm szépen. A második részben egy másféle megközelítést szeretnék mondani, Steiner-idézettel.

Második rész

Hasonlóan szűkszavúan szűkszavúan próbálnám ezt folytatni, hogy ez mit jelent a mai életünkre vonatkozólag ez a kép, ez az együttállás képe, amit sokféleképpen nevezhetünk. És most szeretném azt tenni, hogy fölolvassok egy vagy két részletet Rudolf Steinertől, az Életutam c. könyvből. Lehet, hogy nem a legfontosabbnak tűnik talán az a rész, amit én felolvasok. Témánk szempontjából viszont azt hiszem, hogy lényegbe vág. elnézést kérek azért, mert csomó mindent ismertnek feltételezek tehát azt, hogy itt Geothéról fog szólni részint a történet. Nem a Goethe az érdekes. Ugye tudjuk, hogy Goethe természettudományos műveivel foglalkozott R.S., ésatöbbi. Tehát nem mennék bele ebbe a részbe. a szöveg azért fontos a számomra, merthogy amikor a teremtő Szóról beszélünk, gondolkodunk, és a

fogalmainkat használjuk hozzá, a meglévő fogalmainkat, és mennyire nem erről van szó, azt Steiner jobban leírta, mint ahogy én el tudnám mondani. Hatodik fejezet.

Mindig az volt az érzésem, hogy amit belső munkával elértem, szegényessé válik, amikor kész formába akarom önteni. Így minden írói kísérletem folytonos belső elégedetlenség forrása lett. Azt a gondolkodásmódot, amely a XIX. század elejétől olyan nagy hatással volt a civilizációra, és a természettudományra, alkalmatlannak találtam annak megértéséhez, amire Goethe a természet megismerése érdekében törekedett, és az mint oly nagy mértékben el is ért. Goethét olyan valakinek tartottam, aki az embert és a világot szellemi kapcsolatba tudta hozni és ezáltal képes volt arra is, hogy a természeti megismerést helyesen állítsa bele az emberi tevékenységek egészébe. Annak a kornak a gondolkodásmódját, amelyben felnőttem, csak arra tartottam alkalmasnak, hogy az élettelen természetről alkosson gondolatokat. De képtelennek tartottam arra, hogy megismerő erővel az élő természethez hozzáérjen. Azt mondtam magamnak: a szerves világ megismerését közvetítő eszmékhez csak úgy juthatunk el, ha a szervetlen természet megismerésére szolgáló fogalmakat tesszük élőkké. Mert ezeket halott fogalmaknak láttam, és ezért csak arra alkalmasnak, hogy a halott világot értsék meg

Ennek több oka van, ennek a résznek, és én erről több bőrt szeretnék lehúzni, legalább kettőt. Amiről itt szó van, az tkp., amit Steiner úgy nevez, hogy szervetlen világ, értsük az előzőekben, a mechanisztikus világ, ahol a természet törvényei uralkodnak – a fogalmaink sajnos olyanok, hogy ezek leírására valók. Az élő fogalmak, tehát értsük azt alatta: az ember leírására – mert az ember mégiscsak élő, még ha ezt az örök életet nem is éli meg – abszolút nem alkalmasak, így tehát a szellemi világ leírására sem alkalmasak. Ha másért nem, akkor itt visszatekinthetünk akár a teremtéstörténet, ahol Mózes bajlódik ezzel a történettel, hogy megteremtí az eget és a földet, aztán ez csak a neve, és még annál jóval több ez a történet. Ezzel Steiner ugyanúgy bajlódott, és a kettő között, azt gondolom, hogy nekünk is nagyon nagy különbséget kellene tudnunk tenni. Merthogy ezek a nyelvek, a nyelv maga, a beszélt nyelv, ez egy olyan világra vonatkozik – ezt most az én megfogalmazásomban hadd mondjam –, egy kész világra vonatkozik. Ami készen van. Azaz, ami halott. Hogy egy ember mikor van készen – most csak úgy nagyon nagy vonalakban –, húsz éves korában? Negyven? Mechanisztikusan készen van, természetesen. Tudjuk nagyon jól. Valójában sosincs készen. És hogyha azt az ívet nézzük meg, amit az előző részben megpróbáltam felfesteni, akkor még nagyon messze vagyunk ettől a kész-ségtől. Az az embertan, ami az ember készként írja le, az egyszerűen hamis. nem igaz. Mert nem lehet igaz. Vagy, ha igaza van, akkor borzasztó nagy bajban vagyunk. Szembeállíthatnám most a Goethe és a Linné természettudományi szemléletmódját is – ezt hozzá lehet tenni, aki akarja. Szóval hogy körülbelül erről van szó. És én magamban. Még picit visszakanyarodván a teremtéstörténethez, ez a „legyen”, amit mi „legyen”-nek ismerünk, ugye, ami csak a 3. sorban jelenik meg, és hát tkp. logikusan nézve már az első sor előtt meg kéne jelennie. De nem jelenhet meg. Mert a teremtő Szó forrására nem lehet szavakkal [utalni], még csak meg se közelíteni. Mózesnek se sikerült, ne is próbálkozzunk. Nem lehet egész egyszerűen. a János-evangélium, az egy kicsit más kérdés, de ott is még megvan ez a távolság egyébként, ezt lehet érezni. Tehát ez van a teremtéstörténetben. És ezt írja Steiner is, hogy mi olyan fogalmakat használunk a beszédben, , ami a kész világot, azaz a szervetlen, élettelen világot írja le. Namost természetesen ez nem egy világot ír le önmagában, hanem a világról való gondolkodást és gondolkodásmódot is teljes egészében lefedi. így gondolkodik az átlagember, a hétköznapi ember tkp. erről. És tkp. nem is nagyon tud másképpen megismerni természettudományt például, mint a kész fogalmiságokkal, bármilyen ágáról is beszélhetünk.. És ilyen az embertanunk, és ilyen az orvostudományunk is.. Mechanisztikus. [Ha] túlnőtt, levágjuk, nincs ott, berakjuk, kész, ennyi. Egészen egyszerű. Ami a gondolkodásmódot illeti, hát én ezt nem tudom kihagyni most. Figyelemre méltó talán számomra mindenképpen az, hogy R.S.-nek az összes gyakorlata – nemcsak a meditáció –, az összes kis gyakorlata, mellékgyakorlata, azok a gyakorlatok, amelyeket a *Wie erlangt man*-ban, és még más helyeken is ismertet, végig azt a gondolkodásmódot célozzák meg, ami nem a halott fogalmiságokat közelíti meg. Azt is mondhatnám, hogy nem a fej-gondolkodást, mert ezt nevezzük fej-gondolkodásnak éppen, ezt a halott, és halottságában absztrakt gondolkodást. Namost szeretnék egy összefüggésre rámutatni, hogy ez a halott

gondolkodás, ez a nem élő gondolkodás, vagy azt is mondhatnám, hogy fogalmi gondolkodás, ez sokminden mással is összefüggésbe hozható. Még hozzá azzal, hogy az emberi Én, akiről megint nagyon sokat lehetne mesélni, miért nem tudja elnyerni szabadságát a fej-gondolkodás kultuszában.. És itt azért álljunk meg egy pillanatra, mert bár erről szűk körben beszéltünk. Hogy ez mennyire így van, és hogy ennek mi a jele, én ezt most nem szeretném nagyon elmondani, de egy tényre szeretném fölhívni a figyelmet, hogy elfeledkeztünk egy nagyon fontos évfordulót megünnepelni. a tudati lélek 600. évfordulóját felejtettük el megünnepelni, nem véletlenül. Ugye merthogy Nicolaus Cusanus-nak ez a, éppen Steiner, a mi tanítónk teszi oda. És ez nem véletlen. Mert pontosan addig, amíg az ember fogalmi gondolkodással közelíti meg az Én-t az Én vagyok-ot, ami az Ótestamentumban Isten egyik neve, az Újtestamentumban már közös neve lehet az embernek, addig ez nem fog menni. És erre teljesen konkrétan egy-két példát szeretnék elmondani, hogy mi nem megy ezzel az Én-megismeréssel. És mit okoz, hogyha ezt a fej-gondolkodást nem lépjük túl. A konkrét esemény, amit szeretnék elmondani, sajnos megtörtént, és bárhol megtörténhet. Nekem vannak hallgatóim. És volt egyszer egy olyan történés, hogy én ezeket a hallgatókat, alakítottunk egy kört. . És a körben az volt a feladat, azt a feladatot vittem be, [hogy] egy konkrét személy konkrét problémáját próbáltuk megbeszélni. A konkrét személynek az volt egyébként a baja, hogy úgy tapasztalta, hogy nem tud úgy koncentrálni, ahogy korábban. Sokminden közrejátszott, de ez lényegtelen.. A felismerés viszont nagyon figyelemreméltó. Mert honnan veszem észre, hogy nem tudok úgy koncentrálni? Ez a tudati lélek mozdulata. Ami viszont ez után történt, az tkp. katasztrofális. bevittem ezt a problémát ebbe a körbe, amiről mesélek,, és adjunk valami tanácsot ennek az embernek. És hát egy fél óra? Teljesen mindegy, mennyi idő múlva azt a megállapítást kellett tennünk, hogy nem tudunk segíteni ezen az emberen. Nem azért, mert ne lett volna jó ötletünk, jó tanácsunk, hanem azért, mert minden jó ötletünk, tanácsunk, és minden jó szándékunk mellett is a saját tapasztalásainkból, a saját múltunkból, tehát a régből, nem az élőségből, hanem a halottságból származott. És azt a falat, hogy ez az én tapasztalásom, ezt nem tudtuk áttörni, azaz nem tudtunk neki olyan mondani, amiről nemcsak mi, hanem ő is azt mondja, hogy ez a tiéd. Ez a Te tapasztalásod.. Tehát hogy, mert az Én az, most megint egy steineri kifejezéssel élve, nem így tudjuk, de így érezzük, és ebben a pillanatban ez a fontosabb, hogy az az én, ami a bőrön belül van. Ezt Steiner fogalmazza egyébként így. Hát ez egy elég siralmas történet, mert innentől kezdve a közemberek számára – és mi azok vagyunk ebben – jó szándékkal nem nagyon tudunk mit csinálni, ha komoly probléma van. Márpedig itt az emberrel van probléma, ugye hogy azért ez elég komoly probléma. Nem beszélve arról, hogy evvel a problémával mindannyian küzdünk. Erre a problémára egyébként más módon is rá lehet jönni. És hogy itt a gondolkodással valami baj van, ez – elnézést kérek, de hadd használjam föl ismét az evangéliumokat, hogy miről van szó. Engem legalábbis annak idején nagyon megrázott, amikor rájöttem, Máté-evangélium 6. fejezete, mindannyian ismerjük szerintem – a Miatyánkról van szó. Ezt tudjuk fejből. Namost, hogyha jobban megnézzük ezt a szöveget, akkor arra jöhetünk rá hogy az Énnek egy olyan fokáról ír, szól, amiről az előbb, az együttálló fokáról szól. Ezt nyelvtanilag úgy érhetjük tetten, hogy ha végigmondjuk ezt a szöveget, akkor megfigyelhetjük, hogy minden egyes olyan sora, verse, ami az emberre vonatkozik, az többes számban van. Nem véletlenül. Már ott kezdődik, hogy Mi Atyánk. És figyeljük meg – én legalábbis ezt figyeltem meg magamon –, hogy szépen mondja az ember a szöveget, amit egyedül kell mondani, ugye ott van a környezetében, hogy vonulj be a te legbelsőbb szobádba, egyedül kell mondani. Tehát mondjuk ezt a szöveget többes számban, és egyes számban értjük és gondoljuk. Namost akkor ez hogy is van tkp.? És ez egy tragédia. Mert ez azt is jelenti, hogy amíg nem érjük el az Én-nek azt a fokát, amiről ebben az együttállásban eddig szó volt, meg tud jelenni, addig még imádkozni se tudunk. Mert azt már így kéne. Ezen a tudatfokon kéne. Ez a pedagógia sehol nem ír elő olyat, ami ne lenne egyébként teljesíthető. És az Én-nek egy teljesen más fokánál járunk. Amit éppen az a gondolkodás okoz, amit nem tudunk túlhaladni, és amiről Steiner itt gyönyörű szépen írt. Pedig hát ugye mikor. Hát ez a lényege tkp. ennek a törtéetésnek. És ezt még valamivel ki kell egészítenem, amit most fontos elmondani. Hogy ez egy kultusz, amit mi élünk. Ez az én kultusza. Tehát az, ami itten 604 évvel ezelőtt elkezdődhetett az Én szabadsága felé, én azt

gondolom, és itt láthatjuk ezt a fokot, és még azt is láthatjuk, hogy ezt nem ériük el. És messze nem ériük el. Hogy amikor egy ilyen szabadság megszületik, akkor rengeteg lehetőség van. És az a szabadság mindig maradék nélküli. Tehát az emberre van bízva, hogy mire használja. És azért nagyon fontos ez a dolog, mert ugye itt lépnek föl azok a kísértések, kísértők, amelyek ebben a szabadságban az embert meg tudják támadni. az nem véletlen, hogy – ezt meg lehetne közelíteni pszichológiai oldalról, de nem teszem – az nem véletlen, hogy ma, gyakorlatilag, ha kinézek az ablakon, két megváltót látok. Három nem tudom, micsoda. Ez mind az én-kultusszal függ össze. Persze, ezt az én-t, ezt nagyon, megjelenik ez a nyelvben is, meg egy csomó új kifejezés van, inkább ön-t mondanak: önerő, önismeret – amiben már benne van, hogy el vagyok határolva mindentől és mindenki mástól –, önképzés, önmegvalósítás, stb. És ezek a „megváltók”, akik nagyon egyszerű beszéddel, tanítható módon, tudomány módjára – magyarul szólva – működnek, ezeknek egyre nagyobb iskolájuk van. Én azt is tudom, hogy akik korábban a társaságba jártak, bizony be-betévednek ilyen helyekre. Namost a legnagyobb csapda, amit itt észre kéne venni valahogy, az az, hogy – nem ez, hanem az, hogy – miközben ugyanazt a fogalmiságot használhatják ezek az iskolák: szeretetet, Krisztust, és nem tudom, micsodát, ráadásul még működnek is. „Ha ezt teszed, akkor ez történik veled szellemileg”. A fizika és a mechanizmus össze van keveredve a szellemmel. És a működésnek ez az egyetlen oka, amit észre kell venni. Hogy azért működik, mert a mechanisztikusra épít, a halottra; az ember halott részét szólítja meg. És ez a működésének az oka, amivel nem igazolja a létét. Pontosabban: pont azt nem igazolja. És ezek nagyon sikeresek tudnak lenni a mi időnkben. Éppen azért, mert működik, mert a mechanisztikus, a múltat, a halottat, ezt szólítja meg. És működik: Működik. Nagyszerűen működik. Nem mondok több példát, szerintem ennyi bőven elég. A gyakorlat, a praxis, a lényeg persze, hogy mindig, hogy mi történik. Én azt gondolom, hogy ezek az Én felé való törekvések – eddig legalábbis a 604 év alatt – nem értek be, és nem hoztak gyümölcsöt. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehet próbálkozni, de talán nem egészen errefelé kéne próbálkozni. És mondanék egy-két nagyon gyakorlati dolgot. Ha az ember megfigyeli – és ezt mindenki meg tudja tenni természetesen –, akkor azt figyelheti meg, hogy az emberben ez a fogalmi beszéd, ez tkp. egész nap zajlik és folyik. Ezt egy belső beszédnek lehet nevezni. Félreértés ne legyen: ez nem a szellem beszéde, ez egy belső beszéd, ami a fogalmi nyelven tkp. közli a világot, a világ leírásában, a világba beleértve természetesen saját érzéseinket is. Ez egy változás az ember történetében, hogy erre a belső beszédre egyáltalán fel tud figyelni. Ez nem olyan rég óta van így. Gondoljuk arra, hogy nem olyan régen pl. az ember nem tudott magában olvasni. Hangosan kellett olvasni. Ez egy nagyon nagy változás, hogy az ember erre a belső beszédre, a fogalmi beszédre egyáltalán figyelni tud. Azt is mondhatnám persze, hogy tud mást mondani, mint amit gondol. Ez nem volt mindig így. Tud hazudni, tud viccet mondani, stb.. Ez nem volt egészen mindig így. És ezzel a belső beszéddel tkp. mi semmit nem tudunk kezdeni. Ha akarjuk, ha nem, ez szól bizony egész nap. Egyetlenegy kivételt tudok mondani – ami nem azt jelenti, hogy ez az egyetlen, de én egyetlenegyre figyeltem föl. Ami lehet, hogy éppen aktuális. Hogy amikor az ember a másokra figyel, de valóban figyel, akkor a következő fiziológiai jelenség történik. Az a lény, aki egész nap önmagában beszél – és ez nem egy teremtmény monológ finoman szólva –, ez a lény azt a centrumot, ahol a legindividuaisabb, legsajátabb beszéde megszólal – mert hát hiszen ezt még másokkal sem osztom meg, és vannak olyan dolgok, amiket nem szabad, természetesen –, ezt a centrumot, azt is mondhatnám, hogy egy szociális mozdulattal oda tudja adni a másoknak. És ebben a pillanatban, hogyha ezt meg tudja tenni, ezt a történetét, látogatóba megy a másokhoz, akkor ez a belső fogalmi beszéd csöndben van. Nem én vagyok a forrás. Abban a fogalmi értelemben persze, ahogy az előbb ezt megpróbáltam kifejtetni –, hanem *a másik az én forrásom*. Nem szeretnék bibliai idézeteket mondani. De annyi azért, azt hiszem, hogy ebből a történetből világos, hogy itt a fogalmi gondolkodásból való kilépés egyik eshetőségére hívom csak föl a figyelmet. Amenlyről, ha már említettük a zöld kígyó Goethe-mesét, és lehetne idézni. Aki ezt látta és tudta. „Mi üdítőbb a fénynél? A beszélgetés”.

Ezt nem egészen egyszerű megcsinálni, bár egyszerűnek tűnik, és néha úgy tűnik, mintha spontán megvalósulna. Tehát ez nem úgy megy, hogy ha az ember valóban a másiknak adja a figyelmét, látogatóba megy hozzá, és fölfigyel arra, hogy nincs belső beszéde, mert abban a pillanatban ez már belső beszéd. Tehát az úgy nem megy, hogy egy kicsit így, egy kicsit úgy. Megint lehetne mesélni, hogy hogy jártak azok, akik csak egy „kicsit” voltak tanítványok. Egész konkrétan szólva, akik csak kicsit voltak tanítványok – két ilyen alakot említenek az evangéliumok, az egyik a Nikodémus, a másik az Arimathiai József –, nekik az a – hadd mondja ezt – az a sorsuk, hogy ők a testtel foglalkoznak. Ők temetik el. Nem jutnak tovább. Ez csak kitérő. De ez benne van a történetben. Csak vagy-vagy van, nincs olyan, hogy „csak egy kicsit”. Csak egy kicsit hallgatom meg a teremtő Szót, a Szellem Szavát. Ez az egyik. A másik, hogy ez mennyire nem áll távol az embertől, azt szeretném embertanilag is elmondani. Hadd járjam körül: tizenkét érzék. az embernek a legmagasabb érzéke az Én-é. Ha ennek a kifejlődését megfigyeljük, mondjuk egy gyereken, akkor azt láthatjuk, hogy ez az érzék, az Én-é, vagy az Én-lény-é egész pontosan, ez az, ami elsőként kifejlődik nála. és ez az, amit *rögtön* tud egy gyerek is: hogy Én-lénnyel áll-e szemben, vagy nem. Csakhogy ez az Én-lény, akivel szemben áll – csak hogy fogalmilag is helyére rántsuk a dolgokat –, aki lehet persze apuka, anyuka. nem a néven, tehát nem a fogalom szerint, ez egy kisgyereknél még egyáltalán nem „én”, hanem sokkal inkább „te”, hogyha ezt a fogalmiságot [tekintjük]. Ez a „te”, és nem az „én”, fogalmi értelemben. És ezt pontosan le lehet olvasni abból, hogy egy kisgyerek mennyi ideig beszél magáról egyes szám második személyben. Tehát az, hogy „ő” egy „én”, aki összekeveri a mutatottat a mutatóval, ez a bűnbe esés. Ez nagyon sokáig nem következik be, még nyelvtanilag sem. A kisgyerek magától „te”-ként beszél, mert „te”-ként tapasztalja az Én-jét. akivel egy – és nem egy. És folyamatosan ezt teszi. Ez a módja annak, hogy mindazok, amik az evangéliumokban írva vannak, *hogyha ketten – hárman összejönnek nevem^mé* – nem nevemben, mert nevem^mé, *ott vagytok közepükben (Mt 18,20)*, hogy ez megvalósulhasson. Azaz, a mindennapi beszédben – mert ugye mindig innen kell kiindulnunk – megvalósulhasson az, hogy ketten többek, mint egyenként. Mert nem az ellenérveiket, vagy a saját véleményeiket közölgék. Megint a „saját” én-ről beszélünk. Hanem *együtt tudjanak lenni*. És ez ebből a nagyon ősi vagy régi tanításból fakad, az együtt-levésnek ez a módja, amiről itt végig próbálok valamit beszélni. Úgyhogy nekem az a meglátásom, hogy ezt az én-központúságot egy picit föl kellene váltani annak, amit fogalmilag úgy tudunk megnevezni, hogy a „te” kultusza. Az én-kultuszt a te-kultusznak. Ebben az irányban – mert ez nem egy másik „én”. Mert a Te-ben nem egy másik Én van. hanem egy másik Én, meg ugyanaz az Én. Egyszerre. Megint visszanyúlnék ahhoz a képhez, amit az elején mondtam. Hogy ennek az időszaka vagy elközeleg, vagy ... hát nem kell megítélnünk magunkat, és nem kell megítélnünk a világot külön-külön. Pontosán láthatjuk és tudhatjuk, hogy miről van szó. Az iskola pedig abban folytatódik, hogy ezt próbáljam kerekre tenni, amivel kezdtem, hogy nincsenek itt a nagyok. Persze, ezt a nagyokkal könnyű megtenni, hogy az ember meglátogatja a másikat. Sőt, nagy megtiszteltetésnek érezzük. Ezt, mint kicsik, már nem annyira [tudjuk]. Most pont erről szál, én azt gondolom, a tanítás, hogy a kicsik is megtanulják ez a mozdulatot, önállóan, egymás felé, és hogy ezt a szociális közösséget föl tudják építeni. Amit szeretnék itten a Goethe-i részről még egy bőrt lehúzni, az pontosan erről szól. hogy Rudolf Steiner ezt meg tudta csinálni. És ezt nagyon meg tudta csinálni, Goethevel kapcsolatban is. De hogy ez teljesebb legyen, szeretnék egy másik rész is fölolvasni. Ez egy másik fejezetben van. Ezek nem a legnagyobb történések R.S. életében, ezek csak kis közjátékok. Énszerintem ezek a legfontosabbak. Két rövid bekezdést olvasnék föl.

Sokat érintkeztem emberekkel, de minden egyes esetben, mint valami ajtón kellett az én világomból átmennem a többi ember világába. Ohyan volt ez, mintha mindannyiszor, amikor a külső világgal érintkeztem, valamilyen látogatást tettem volna. Ez azonban nem akadályozott meg abban, hogy ne a legnagyobb érdeklődéssel vegyek részt annak a dolgaiban, akinél éppen látogatóban voltam. Sőt. Egészen otthonosan is éreztem magam nála. Így volt ez az emberekkel, így a világnézetekkel. Szívesen mentem Suppanhoz, szívesen Hartlebenhez. Suppan sohasem ment Hartlebenhez, Hartleben soha Suppanhoz. Egyik sem tudott a másik gondolat- és érzésvilágába belebelyezkedni. Én mind Suppannál, mind Hartlebennél mindjárt úgy

éreztem magam, mintha otthon lennék. De sem Suppan, sem Hartleben nem jött tulajdonképpen hozzám. Meg ha jöttek is, mindig inkább otthon maradtak. Szellemi világomba sohasem jöttek látogatóba emberek

Ezt írja Steiner. És ez nyilván nem nagy esemény, de hát körülbelül ennyit szerettem volna ezzel kapcsolatban elmondani.